

Position paper

De impact van de oorlog in Oekraïne op voedselzekerheid in fragiele, lage-inkomenslanden

Just Dengerink, Food System Advisor

Wageningen University & Research, Wageningen Centre for Development Innovation (WCDI)

Achtergrond

Wageningen Centre for Development Innovation (WCDI) heeft samen met het Netherlands Food Partnership, het humanitaire kennisplatform KUNO en acht van haar leden vier scenario's ontwikkeld rond de impact van de oorlog in Oekraïne op de voedselzekerheid in fragiele contexten. In dit position paper gaat WCDI in op de vragen die op 10 mei besproken worden tijdens het rondetafelgesprek 'Mondiale voedselzekerheid in tijden van oorlog' van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) van de Tweede Kamer.

1. In hoeverre voorziet u de komende maanden problemen in de voedselzekerheid als gevolg van de oorlog in Oekraïne?

Oekraïne en Rusland zijn goed voor 20% van de wereldwijde maïsvoorraad, 30% van de tarwe-export en 80% van de wereldwijde export van zonnebloemolie (Berkhout et al, 2022). Het conflict raakt een groot deel van de landbouwgebieden in Oekraïne waar deze gewassen worden verbouwd. Bovendien worden deze gewassen vooral vervoerd over de Zwarte Zee, die ook door het conflict wordt beheerst. Als gevolg van deze onzekerheden zijn de wereldprijzen van zowel granen als van plantaardige oliën sterk gestegen (IFPRI, 2022).

Stijgende prijzen van granen en plantaardige oliën hebben wereldwijd de betaalbaarheid van essentiële voedingsmiddelen verminderd. Vooral in landen die sterk afhankelijk zijn van voedselimport, wordt de toegang tot betaalbaar voedsel steeds moeizamer (Lei-Win, 2022). De prijzen van brood zijn in veel landen gestegen, in andere is het moeilijker geworden om toegang te krijgen tot plantaardige oliën.

In een situatie van een aanhoudend conflict in Oekraïne, zullen deze trends zich de komende maanden voortzetten. De impact op voedselzekerheid in ontwikkelingslanden zal veelal bepaald worden door de mate waarin deze landen alternatieven kunnen aanwenden op de wereldmarkt en alternatieve, lokale gewassen kunnen inzetten. Ook regionale markten kunnen een belangrijke rol spelen (AGRA, 2022).

Stijgende prijzen van granen en plantaardige oliën hebben wereldwijd de betaalbaarheid van essentiële voedingsmiddelen verminderd.

2. Wat zijn de belangrijkste oorzaken daarvan?

Samen produceren Rusland en Oekraïne 30% van het wereldvolume tarwe. Omdat dit graan altijd relatief goedkoop was, ging veel ervan naar landen met een laag inkomen en voedseltekorten. Meer dan de helft van Afrika's tarwe-import komt uit Rusland en Oekraïne. Rusland en Oekraïne zijn ook grote mondiale producenten en goedkope leveranciers van meststoffen en andere basisvoedselproducten zoals maïs, koolzaad, zonnebloempitten en olie (Cordaid, 2022).

Kortom, de wereld, en met name het meer voedsel onzekere deel van de wereld, is sterk afhankelijk van deze twee landen om aan hun voedselvraag te voldoen. Ook voor de humanitaire voedselhulp spelen deze twee landen een sleutelrol. In 2021 was Oekraïne de grootste graanleverancier voor het World Food Programme (WFP, 2022).

Door te investeren in de weerbaarheid van lokale voedselsystemen, kunnen ontwikkelingslanden schokken, zoals die van de oorlog in Oekraïne, beter opvangen

3. Welke mogelijkheden ziet u om die problemen op te lossen?

In reactie op voedseltekorten en stijgende voedselprijzen investeren sommige landen extra in alternatieve, lokale graansoorten, zoals sorghum en gierst. Ook andere gewassen, zoals *cowpea*, worden ingezet om brood mee te bakken. Andere landen, zoals Senegal en Tanzania, hebben beloofd hun landbouwbudget te verhogen om de afhankelijkheid van voedselimport te verminderen (Cordaid, 2022).

Europese landen kunnen op korte termijn een daadkrachtige bijdrage leveren aan mondiale voedselzekerheid door hun bijdrage aan voedselhulpprogramma's, zoals die van het World Food Programme, te verhogen. Op lange termijn is het nodig om te investeren in de weerbaarheid van lokale voedselsystemen, zodat ontwikkelingslanden schokken, zoals die van de oorlog in Oekraïne, in de toekomst beter kunnen opvangen. Dit kan door meer te investeren in diversificatie van landbouwsystemen en met kennis een bijdrage te leveren aan het versterken van de lokale productie.

Position paper

De impact van de oorlog in Oekraïne op voedselzekerheid in fragiele, lage-inkomenslanden

Just Dengerink, Food System Advisor
Wageningen University & Research, Wageningen Centre for Development Innovation

4. Wat zijn uw verwachtingen omtrent de lange termijn impact van de oorlog in Oekraïne op de voedselzekerheid?

Samen met acht humanitaire en ontwikkelingsorganisaties heeft WCDI scenario's ontwikkeld rond de middellange termijn impact (1-5 jaar) van de oorlog in Oekraïne op de voedselzekerheid in fragiele, lage-inkomenslanden (Dengerink & Brouwer, 2022). Stijgende voedselprijzen, toenemende voedselonzekerheid en daarmee samenhangende sociale onrust vormen het beeld in Scenario A (*Global Food Crisis*). In scenario B (*Forced Adaptation*) stabiliseren de voedselprijzen zich eerst, maar stijgen op lange termijn door toenemende instabiliteit in veel regio's en de toenemende impact van klimaatverandering op de wereldwijde voedselproductie. In scenario C (*Sensitive to Shocks*) vertaalt een snel eind aan de Oekraïne oorlog zich in een verbetering van de voedselzekerheid op korte termijn, maar blijven voedselsystemen op lange termijn gevoelig voor schokken. In het meest ideale scenario D (*Ready for the Future*) stabiliseren de voedselprijzen zich en verbetert de voedselzekerheid in fragiele, lage-inkomenslanden. Nederlandse investeringen in het versterken van de weerbaarheid van deze voedselsystemen kunnen bijdragen aan een dergelijke toekomst.

Referenties

AGRA (2022) Russia-Ukraine conflict: implications of disruptions in global food supply chains for food trade in Africa.

Berkhout, P., Bergevoet, R. and S. van Berkum (2022). A brief analysis of the impact of the war in Ukraine on food security. Wageningen, Wageningen Economic Research.

Cordaid (2022) How can we stop crisis like the Russian war in Ukraine from spurring food insecurity in Africa? The Hague: Cordaid.

Dengerink, J. & Brouwer, H. (2022) The impact of the Ukraine war on food security in fragile contexts: four scenario's for humanitarian and development organizations. KUNO Network, Netherlands Food Partnership, Wageningen University & Research.

Lei Win, T. (2022) How Russia's Invasion of Ukraine will worsen global hunger. The New Humanitarian, 2 March 2022.

IFPRI (2022) How will Russia's invasion of Ukraine affect global food security? IFPRI: International Food Policy Research Institute.

WFP (2022) Food security implications of the Ukraine conflict. Rome: World Food Programme.

Figuur 1: Scenario's rond voedselzekerheid in fragiele, lage-inkomenslanden, ontwikkeld door WUR, NFP & KUNO (Illustratie: Geert Gratama)

